

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
เลขรับ 36453
วันที่ 20 ต.ค. 2565
เวลา 13:14 น.

ที่ สม ๐๐๐๗/๕๖๕๕

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖-๗ ถนนแจ้งวัฒนะ
เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐

๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง แจ้งผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

เรียน ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

อ้างถึง หนังสือกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่ ฮว ๐๒๐๐.๑/๑๐๙๕ ลงวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๕

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนารายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๑๒๑/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๕
๒. รายละเอียดพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน
แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตราที่เกี่ยวข้อง

ด้วยมีผู้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขอให้ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีกล่าวอ้างว่า คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จำกัดสิทธิการแต่งกายด้วยชุดฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาซึ่งมีเพศสภาพไม่ตรงกับเพศกำเนิด

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขอเรียนว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ตรวจสอบเรื่องร้องเรียนข้างต้นเสร็จสิ้นแล้ว และให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ต่อกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๔๒ รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ และ ๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการ และแจ้งผลให้ทราบในโอกาสแรกด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายชินนทร์ เกตุปราชญ์)

รองเลขาธิการ ปฏิบัติราชการแทน

เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

กลุ่มงานตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ๖

โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๓๔๗๕ (กิตติพร บุญอ่ำ)

โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๗๘

กสม. ๒

รายงานผลการตรวจสอบ

การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๑๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๕

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๑๒๑/๒๕๖๕

เรื่อง การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลด้วยเหตุแห่งเพศ กรณีกล่าวอ้างว่า คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จำกัดสิทธิการแต่งกายชุดฝึกปฏิบัติงาน ของนักศึกษาซึ่งมีเพศสภาพไม่ตรงกับเพศกำเนิด

ผู้ร้อง ปกปิดชื่อ

ผู้ถูกร้อง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่ ๑
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่ ๒

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๗๔/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕ ประกอบกับสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมาย และบังคับคดีจังหวัดอุบลราชธานี มีหนังสือที่ อส ๐๐๖๑ (อบ)/๑๑๔๖ ลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๕ ส่งเรื่องร้องเรียนกรณีเดียวกันของผู้ร้องมายังคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สรุปว่า ผู้ร้องเป็น นักศึกษาชั้นปีที่ ๔ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และเป็นบุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศ หรือเพศวิถีไม่ตรงกับเพศกำเนิด ขณะที่ผู้ร้องศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ ๒ ในปี ๒๕๖๓ มีการเรียนภาคปฏิบัติ ซึ่งผู้ร้องมีความประสงค์แต่งกายชุดฝึกปฏิบัติงานหญิง เนื่องจากเป็นการแต่งกายตรงตามอัตลักษณ์ ทางเพศหรือเพศวิถีของผู้ร้อง จึงได้มีหนังสือขอความอนุเคราะห์ต่อผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยต่อมา ผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งเป็นหน่วยงานจัดการเรียนการสอนที่อยู่ภายใต้การควบคุมและกำกับโดยผู้ถูกร้องที่ ๒ แจ้งผู้ร้องว่า ได้สอบถามและหารือไปยังสภากาการพยาบาลแล้ว และสภากาการพยาบาลให้นักศึกษาแต่งกายตามเพศสภาพ โดยยึดหลักการตามคำแนะนำชื่อของนักศึกษาเท่านั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงไม่อนุญาตให้ผู้ร้องแต่งกาย ชุดปฏิบัติงานหญิง และให้แต่งกายชุดปฏิบัติงานชายเท่านั้น ผู้ร้องเห็นว่า การกำหนดเงื่อนไขดังกล่าวทำให้ ผู้ร้องไม่มีความสุขในการปฏิบัติงาน สูญเสียความมั่นใจ วิตกกังวล และเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งเพศ จึงขอให้ตรวจสอบ

๒. การพิจารณาคำร้องเบื้องต้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาจากข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้วเห็นว่า พฤติการณ์ตามคำร้องกล่าวอ้างเป็นประเด็นเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งเพศ ซึ่งอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖

๓. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการ ตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิด สิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบโดยพิจารณาประกอบ เอกสารและหลักฐาน ดังต่อไปนี้

๓.๑ หนังสือมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่ อว ๐๖๐๔(๑)/๑๗ ลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓.๒ หนังสือสภาการพยาบาล ที่ สภ.พ.๐๑/๐๑/๓๓๔ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓.๓ หนังสือกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ที่ อว ๐๒๐๐.๑/ ๑๐๙๕ ลงวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓.๔ หนังสือผู้ร้อง ลงวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ

๔. รัฐธรรมนูญ พันธกรณีระหว่างประเทศ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๔.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๔.๒ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

๔.๓ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

๔.๔ พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘

๕. ข้อเท็จจริงที่รับฟังได้

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาคำร้อง ข้อเท็จจริงจากผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า

/๕.๑ ข้อเท็จจริง...

๕.๑ ข้อเท็จจริงจากผู้ร้อง

๑) ผู้ร้องกล่าวอ้างว่า ผู้ร้องเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ ๔ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และเป็นบุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหรือเพศวิถีไม่ตรงกับเพศกำเนิด (Transgender) เมื่อประมาณปี ๒๕๖๓ ขณะที่ผู้ร้องศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ ๒ มีการเรียนภาคปฏิบัติ ผู้ร้องมีความประสงค์แต่งกายชุดฝึกปฏิบัติงานหญิง เนื่องจากเป็นการแต่งกายตรงตามอัตลักษณ์ทางเพศหรือเพศวิถีของผู้ร้อง จึงได้มีหนังสือขอความอนุเคราะห์ต่อผู้ถูกร้องที่ ๑ แต่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่อนุญาต เนื่องจากได้รับแจ้งจากสภากาชาดพยาบาลว่า ให้นักศึกษาแต่งกายตามเพศสภาพโดยยึดหลักการตามคำนำหน้าชื่อของตนเท่านั้น ทำให้ผู้ร้องต้องแต่งกายชุดฝึกปฏิบัติงานชายมาโดยตลอด

๒) ผู้ร้องมีหนังสือลงวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อแสดงความประสงค์ให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติยุติการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามที่ได้ร้องเรียนไว้ เนื่องจากเกรงจะได้รับผลกระทบจากการทำงานในวิชาชีพ

๕.๒ ข้อเท็จจริงจากผู้ถูกร้อง

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ชี้แจงข้อเท็จจริงตามหนังสือ ที่ อว ๐๖๐๔(๑)/๑๗ ลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๕ สรุปว่า

๑) ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้มอบหมายให้คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (ผู้ถูกร้องที่ ๑) อนุญาตให้ผู้ร้องสามารถแต่งเครื่องแบบนักศึกษา หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ในชุดนักศึกษาหญิงได้ตั้งแต่การแต่งกายชุดนักศึกษาในวันและเวลาเป็นปกติ การแต่งเครื่องแบบที่ใช้ฝึกปฏิบัติการพยาบาลในชุมชนและศูนย์การบริการสุขภาพอื่น ๆ การแต่งกายชุดสุทสำหรับกิจกรรมติดต่อประสานงาน และการศึกษาดูงาน โดยผู้ร้องได้แต่งกายข้ามเพศตั้งแต่เข้าศึกษาชั้นปีที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๑

๒) ทั้งนี้ มีข้อยกเว้นเฉพาะกรณีการแต่งเครื่องแบบในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาล ในหอผู้ป่วยของโรงพยาบาลที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่มีการประกาศแนวปฏิบัติว่า กรณีนักศึกษาเพศชายจะต้องแต่งกายเครื่องแบบนักศึกษาชาย ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายหรือแนวปฏิบัติเรื่องการแต่งกายของโรงพยาบาลที่เป็นแหล่งฝึกในเขตจังหวัดอุบลราชธานีหรือใกล้เคียง ที่กำหนดให้นักศึกษาที่ต้องฝึกปฏิบัติการ รวมถึงผู้ร้องจะต้องแต่งกายด้วยชุดฝึกปฏิบัติการตามเพศกำเนิด เนื่องจากคำนึงถึงสิทธิผู้ป่วยและการคุ้มครองสิทธิของบุคคลอื่น ซึ่งเป็นกลุ่มเปราะบางเป็นสำคัญ อาทิ กลุ่มผู้ป่วยที่มีความผิดปกติด้านการรับรู้ กลุ่มผู้ป่วยที่มีความผิดปกติด้านความคิด

๓) ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้เคยหารือกรณีดังกล่าวกับคณะกรรมการตรวจเยี่ยมสถาบัน ซึ่งเป็นตัวแทนจากสภากาชาดพยาบาล ในคราวที่มีการตรวจเยี่ยมเพื่อรับรองสถาบัน เมื่อวันที่ ๒๔-๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔ ได้รับคำตอบว่า สภากาชาดพยาบาลยังไม่มียุทธศาสตร์การแต่งกายกรณีนักศึกษาข้ามเพศ

/และให้แต่งกาย...

และให้แต่งกายตามคำนำหน้าชื่อ (เพศกำเนิด) เนื่องจากต้องคำนึงถึงสิทธิผู้ป่วยเป็นสำคัญ นอกจากนี้ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้หารือไปยังสภาการพยาบาลเมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ อีกครั้งหนึ่งแล้ว แต่ยังไม่ได้รับแจ้งผลการพิจารณา

๕.๓ ข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑) สภาการพยาบาล ชี้แจงข้อเท็จจริงตามหนังสือ ที่ สภ.พ.๐๑/๐๑/๓๓๔ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๕ สรุปว่า สภาการพยาบาลได้กำหนดการแต่งกายของบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ขณะปฏิบัติงานกับผู้ป่วยโดยตรง ให้สอดคล้องกับลักษณะวิชาชีพ การพยาบาลและการผดุงครรภ์เพื่อให้เกิดความชัดเจน เหมาะสม โดยออกประกาศสภาการพยาบาล เรื่อง การแต่งกายของบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. ๒๕๖๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองผู้ป่วยและประชาชน ให้ได้รับบริการที่มีคุณภาพมาตรฐานตามหลักจรรยาบรรณวิชาชีพจากผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ซึ่งได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์จากสภาการพยาบาล ดังนั้น การกำหนดการแต่งกายของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล จึงมุ่งเน้นป้องกันผลกระทบที่จะเกิดกับผู้ป่วยและประชาชน เป็นสำคัญ ดังนี้

(๑) ผู้ป่วยและประชาชนสามารถจำแนกประเภทของบุคลากรในทีมสหวิชาชีพ ด้านสุขภาพในขณะที่ปฏิบัติงานได้ชัดเจน รวมทั้งสามารถจำแนกประเภทบุคลากรตามขอบเขตและหน้าที่ ในการปฏิบัติงานในทีมพยาบาลได้ เช่น พยาบาลวิชาชีพ ผู้ช่วยพยาบาล พนักงานให้การดูแล เป็นต้น

(๒) ผู้ป่วยและประชาชน ได้รับการปฏิบัติพยาบาลอย่างรวดเร็ว ช่วยชีวิต ได้ทันท่วงทีตามอาการและภาวะวิกฤตของผู้ป่วย เช่น หน่วยอุบัติเหตุฉุกเฉิน หอผู้ป่วยหนักวิกฤต ห้องคลอด เป็นต้น

(๓) ผู้ป่วยและประชาชนต้องได้รับความปลอดภัยจากการปฏิบัติงานของพยาบาล เช่น การติดเชื้อ การเกิดอุบัติเหตุ เป็นต้น

(๔) ผู้ป่วยและประชาชนมีสิทธิได้รับการพยาบาลจากผู้ประกอบวิชาชีพตามความเชื่อและค่านิยมของตน

ทั้งนี้ ยังไม่มีรายงานว่ามีพยาบาลที่แต่งกายไม่ตรงกับเพศกำเนิด เนื่องจากการแต่งกายของพยาบาลเป็นไปตามกฎ ระเบียบที่หน่วยงานที่พยาบาลสังกัดกำหนด

อย่างไรก็ตาม สภาการพยาบาลได้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนดังกล่าว และได้ให้ข้อมูลและความเห็นเกี่ยวกับการแต่งกายตามเพศสภาพของนักศึกษาพยาบาลและบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการพยาบาลและการผดุงครรภ์แก่คณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๓ ในกรณีเดียวกันนี้ด้วยแล้ว

๒) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ซึ่งแจ้งข้อเท็จจริงตามหนังสือ ที่ อว ๐๒๐๐.๑ /๑๐๙๕ ลงวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๕ สรุปได้ว่า กระทรวงมิได้กำหนดเป็นนโยบายเรื่องดังกล่าวเป็นการเฉพาะ เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งมีอำนาจในการกำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับเกี่ยวกับการแต่งกายของนิสิตนักศึกษาได้ตามความเหมาะสม ดังนั้น การพิจารณายกเว้นการแต่งกายตามเพศสภาพของนิสิตนักศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษาที่มีความหลากหลายทางเพศให้สามารถแต่งกายได้ตามวิถีทางเพศของตนเองในการเข้าเรียน เข้าสอบ หรือเข้ารับพระราชทานปริญญาบัตร สถาบันอุดมศึกษาสามารถพิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสมได้ ทั้งนี้ ในบางคณะ/สาขาวิชา เช่น คณะเภสัชศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ อาจมีข้อจำกัดด้านความเหมาะสมในวิชาชีพหรือจรรยาบรรณวิชาชีพ กระทรวงไม่เคยได้รับเรื่องร้องเรียนในประเด็นดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้ ได้แจ้งผู้ถูกร้องที่ ๒ พิจารณาเรื่องดังกล่าวด้วยแล้ว

๖. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่า กรณีมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า การที่ผู้ถูกร้องทั้งสองไม่อนุญาตให้ผู้ร้องใส่ชุดฝึกปฏิบัติการตามเพศสภาพถือเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมของบุคคลด้วยเหตุแห่งเพศ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือไม่

เมื่อการตรวจสอบข้อเท็จจริงปรากฏว่า ระหว่างการตรวจสอบ ผู้ร้องได้มีหนังสือแสดงความประสงค์ให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติยุติการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามที่ได้ร้องเรียนไว้ จึงเป็นกรณีตาม มาตรา ๓๙ (๗) ประกอบมาตรา ๓๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และข้อ ๑๗ วรรคสอง (๒) และ (๔) ของระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสั่งยุติเรื่อง หากเป็นเรื่องที่ผู้ร้องประสงค์ขอลอนเรื่องร้องเรียน และเรื่องที่ได้รับ ความเสียหายไม่ประสงค์ให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตรวจสอบ ทั้งนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาเห็นว่า การตรวจสอบกรณีดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ จึงเห็นควรให้ตรวจสอบเรื่องร้องเรียนต่อไป

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗^{*} ได้บัญญัติรับรองสิทธิและความเสมอภาคของบุคคล และวางหลักการห้ามเลือกปฏิบัติไม่ว่าด้วยปัจจัยใด

/ซึ่งรวมถึง ...

* รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ซึ่งรวมถึงปัจจัยเพศสภาพ อันเป็นผลให้มีการรับรองสิทธิและความเสมอภาคของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศด้วย ส่งผลให้รัฐมีหน้าที่ต้องเคารพและปกป้องสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศไม่ให้ถูกรุ้รทำ การใดอันจะเป็นการละเมิดหรือจำกัดสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเกินสมควรแก่กรณี ประกอบกับพบว่า พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘^๑ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดมาตรการคุ้มครองผู้ถูกเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ และป้องกันมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ นอกจากนี้กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ข้อ ๑๙^๒ ได้รับรองไว้ซึ่งสิทธิในเสรีภาพในการแสดงออกของบุคคล อันเป็นหน้าที่ของรัฐที่พึงต้องเคารพ

/และคุ้มครอง...

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าจะด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

ฯลฯ

ฯลฯ

^๑ พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ” หมายความว่า การกระทำหรือไม่กระทำการใดอันเป็นการแบ่งแยก กีดกัน หรือจำกัดสิทธิประโยชน์ใด ๆ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม โดยปราศจากความชอบธรรม เพราะเหตุที่บุคคลนั้นเป็นเพศชายหรือหญิง หรือมีการแสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด

ฯลฯ

ฯลฯ

มาตรา ๑๗ การกำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบ ประกาศ มาตรการ โครงการ หรือวิธีปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือบุคคลใดในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศจะกระทำมิได้

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพและความปลอดภัย หรือการปฏิบัติตามหลักการทางศาสนา หรือเพื่อความมั่นคงของประเทศ ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

^๒ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR)

ข้อ ๑๙

๒. บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออก สิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่จะแสวงหา รับ และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความคิดทุกประเภทโดยไม่คำนึงถึงพรมแดน ทั้งนี้ ไม่ว่าจะด้วยวาจาเป็นลายลักษณ์อักษรหรือการตีพิมพ์ในรูปของศิลปะ หรือโดยอาศัยสื่อประการอื่นตามที่ตนเลือก

๓. การใช้สิทธิตามที่บัญญัติในวรรค ๒ ของข้อนี้ ต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบพิเศษควบคู่ไปกับการใช้สิทธิดังกล่าวอาจมีข้อจำกัดในบางเรื่อง แต่ทั้งนี้ข้อจำกัดนั้นต้องบัญญัติไว้ในกฎหมายและจำเป็นต่อ

(ก) การเคารพในสิทธิหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น

(ข) การรักษาความมั่นคงของชาติ หรือความสงบเรียบร้อย หรือการสาธารณสุข หรือศีลธรรมอันดี

ของประชาชน

และคุ้มครองไม่ให้เกิดการแทรกแซงโดยไม่มีเหตุอันสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อัตลักษณ์ทางเพศและการแสดงออกทางเพศ ถือเป็นเสรีภาพส่วนบุคคลที่ไม่ขัดหรือกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ความสงบเรียบร้อยของสังคม การสาธารณสุข หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๗ และ มาตรา ๕๕^๔ ได้ให้การรับรองสิทธิของบุคคลในการได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐ และบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง ขณะเดียวกันก็ต้องจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณสุขปกคลุมขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: ICESCR)^๕ ที่ได้บัญญัติรับรองสิทธิของทุกคนในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับตนเอง

/และครอบครัว ...

^๔ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๔๗ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐ

บุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

มาตรา ๕๕ รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง เสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค และส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทยให้เกิดประโยชน์สูงสุด

บริการสาธารณสุขตามวรรคหนึ่ง ต้องครอบคลุมการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุม และป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพด้วย รัฐต้องพัฒนาการบริการสาธารณสุขให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานสูงขึ้นไปอย่างต่อเนื่อง

^๕ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: ICESCR)

ข้อ ๑๑

๑. รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิของทุกคนในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับตนเองและครอบครัว ซึ่งรวมถึงอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัยที่เพียงพอและสภาพการครองชีพที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง รัฐภาคีจะดำเนินการขั้นตอนที่เหมาะสมเพื่อประกันการทำให้สิทธินี้เป็นจริง โดยรับรองความสำคัญอย่างแท้จริงของความร่วมมือระหว่างประเทศบนพื้นฐานของความยินยอมโดยเสรี

ฯลฯ

ฯลฯ

ข้อ ๑๒

๑. รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิของทุกคนที่จะมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตตามมาตรฐานสูงสุดเท่าที่เป็นได้
๒. ขั้นตอนในการดำเนินการโดยรัฐภาคีแห่งกติกานี้ เพื่อบรรลุในการทำให้สิทธินี้เป็นจริงอย่างสมบูรณ์จะต้องรวมถึงสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อ

ฯลฯ

ฯลฯ

และครอบครัว ซึ่งรวมถึงอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัยที่เพียงพอและสภาพการครองชีพที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังรับรองสิทธิของทุกคนที่จะมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตตามมาตรฐานสูงสุดเท่าที่เป็นได้

สำหรับกรณีตามคำร้องนี้ จากการตรวจสอบพบว่า แม้ประกาศสภาการพยาบาล เรื่อง การแต่งกายของบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. ๒๕๖๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองผู้ป่วยและประชาชน โดยมุ่งเน้นเพื่อป้องกันผลกระทบที่จะเกิดกับผู้ป่วยและประชาชน ให้สามารถจำแนกประเภทของบุคลากรในทีมสหวิชาชีพด้านสุขภาพในขณะที่ปฏิบัติงานได้ชัดเจน ซึ่งถือเป็นการทำหน้าที่ของรัฐในการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง แต่เมื่อพิจารณาข้อยกเว้น กรณีการแต่งเครื่องแบบในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลในหอผู้ป่วยของโรงพยาบาลที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ประกาศว่า นักศึกษาจะต้องแต่งกายเครื่องแบบตามเพศกำเนิด เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายหรือแนวปฏิบัติเรื่องการแต่งกายของโรงพยาบาลที่เป็นแหล่งฝึกในเขตจังหวัด อุบลราชธานีหรือใกล้เคียง แล้วเห็นว่า หลักเกณฑ์ของการจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกทางเพศตั้งที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง อันได้แก่ เหตุผลเพื่อการรักษาความปลอดภัยสาธารณะความสงบเรียบร้อย สุขอนามัย ศีลธรรมของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลอื่น ซึ่งการกำหนดแนวปฏิบัติของผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังกล่าวจะต้องมีเหตุผลและความจำเป็นสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ข้างต้นด้วย แต่แนวทางที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กำหนด อาจไม่ใช่เหตุผลหรือความจำเป็นที่ได้สัดส่วนกับแนวปฏิบัติเรื่องการแต่งกายของโรงพยาบาลที่เป็นแหล่งฝึก เนื่องจากการที่นักศึกษาพยาบาลจะแต่งกายด้วยเครื่องแบบเพศชายหรือหญิง ย่อมไม่ทำให้การเข้าถึงการได้รับบริการสาธารณสุข หรือการได้รับสิทธิของผู้ป่วยลดลง

ประกอบกับจากการสืบค้นข้อมูลของพนักงานเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติยังพบว่า คณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ (คณะกรรมการ วลพ.) วินิจฉัยคำร้องที่ ๑๒/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๓ กรณีบุคคลที่มีเพศสภาพแตกต่างจากเพศกำเนิด (ผู้หญิงข้ามเพศ) ถูกจำกัดสิทธิในการแต่งกายตามเพศสภาพ สรุปว่าการที่ผู้ถูกร้องไม่อนุญาตให้ผู้ร้องแต่งกายชุดนักศึกษาและชุดฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพตามเพศสภาพ ซึ่งเป็นผลโดยตรงมาจากข้อบังคับมหาวิทยาลัย เข้าลักษณะเป็นการแบ่งแยก กีดกัน หรือจำกัดสิทธิ ในการแต่งกายตามเพศสภาพของผู้ร้อง เพราะเหตุที่บุคคลนั้นมีการแสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด อันเป็นคุณลักษณะเฉพาะที่สืบเนื่องมาจากอัตลักษณ์ทางเพศ

/ด้วยเหตุนี้...

-
- (ค) การป้องกันรักษาและควบคุมโรคระบาด โรคประจำถิ่น โรคจากการประกอบอาชีพและโรคอื่น ๆ
 - (ง) การสร้างสภาวะที่ประกันบริการทางแพทย์และการให้การดูแลรักษาพยาบาลแก่ทุกคนในกรณีเจ็บป่วย

ด้วยเหตุนี้จึงเห็นว่า แนวปฏิบัติของผู้ถูกร้องที่ ๑ กรณีนักศึกษาเพศชายจะต้องแต่งกาย เครื่องแบบนักศึกษาชาย เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายหรือแนวปฏิบัติเรื่องการแต่งกายของโรงพยาบาล ที่เป็นแหล่งฝึกในเขตจังหวัดอุบลราชธานีหรือใกล้เคียง ไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของการจำกัดเสรีภาพ ในการแสดงออกทางเพศดังที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องทั้งสองนำระเบียบดังกล่าว มาบังคับใช้ จึงถือเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อบุคคลด้วยเหตุแห่งเพศต่อผู้ร้องและนักศึกษา รายอื่นที่อาจขอใช้สิทธิเช่นเดียวกับผู้ร้องด้วยอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน จึงเห็นควรเสนอแนะ มาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ถูกร้องทั้งสอง และขอเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

๗. มาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนและ ขอเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทาง ที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน และเสนอแนะมาตรการหรือแนวทาง ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑) และ (๓) ประกอบมาตรา ๓๖ และมาตรา ๔๒ ดังนี้

๗.๑ มาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ให้ผู้ถูกร้องทั้งสองทบทวนประกาศแนวปฏิบัติการแต่งกายชุดฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา ซึ่งมีเพศสภาพไม่ตรงกับเพศกำเนิด โดยให้แก้ไขข้อยกเว้นเกี่ยวกับการแต่งกายตามเพศกำเนิด ที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ อันเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ต่อบุคคลด้วยเหตุแห่งเพศที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญและหนังสือสัญญาด้าน สิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีและมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม

ทั้งนี้ ภายใน ๑๒๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๗.๒ ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

ให้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานปลัดกระทรวง สาธารณสุข สภากาชาดไทย โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ โรงพยาบาลค่ายสรรพสิทธิประสงค์ โรงพยาบาลวารินชำราบ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเดชอุดม โรงพยาบาลนาเยิบ โรงพยาบาลสำโรง

โรงพยาบาล...

โรงพยาบาลสว่างวีระวงศ์ โรงพยาบาลศรีสะเกษ โรงพยาบาลตระการพืชผล โรงพยาบาลพิบูลมังสาหาร
โรงพยาบาลเขมราฐ โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ และโรงพยาบาลเขื่องใน สร้างความเข้าใจ
แก่สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งที่มีอำนาจในการกำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับเกี่ยวกับการแต่งกาย
ของนิสิตนักศึกษา โดยให้พิจารณาอนุญาตให้นิสิตนักศึกษาแต่งกายตามเพศสภาพหรือวิถีทางเพศของตนเอง
ทั้งในการเข้าเรียน เข้าสอบ ฝึกงาน เข้ารับพระราชทานปริญญาบัตร หรือกิจกรรมอื่นของสถาบัน

๘. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในคราวประชุม
ด้านการคุ้มครองและมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๓๕/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน
๒๕๖๕ จึงมีมติว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองได้กระทำหรือละเลยการกระทำที่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม
ต่อบุคคลด้วยเหตุแห่งเพศอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทาง
ที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทาง
ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ตามข้อ ๗ ของรายงานนี้ต่อผู้ถูกร้องทั้งสอง กระทรวง
การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข สภาการพยาบาล
โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ โรงพยาบาลค่ายสรรพสิทธิประสงค์ โรงพยาบาลวารินชำราบ
โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเดชอุดม โรงพยาบาลนาเยี่ย โรงพยาบาลสำโรง โรงพยาบาลสว่างวีระวงศ์
โรงพยาบาลศรีสะเกษ โรงพยาบาลตระการพืชผล โรงพยาบาลพิบูลมังสาหาร โรงพยาบาลเขมราฐ
โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ และโรงพยาบาลเขื่องใน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑) และ (๓) ประกอบมาตรา ๓๖ และ
มาตรา ๔๒ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์	ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นางปรีดา คงแป้น	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นางสาวปติกาญจน์ สิทธิเดช	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นายวสันต์ ภัยหลิกส์	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นางสาวสุภัทรา นาคะผิว	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐

มาตรา ๒๖ คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนทุกกรณีโดยไม่ล่าช้า และเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง

(๒) จัดทำรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศเสนอต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี และเผยแพร่ต่อประชาชน

(๓) เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภาคณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

(๔) ชี้แจงและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องโดยไม่ชักช้าในกรณีที่มีการรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยโดยไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นธรรม

(๕) สร้างเสริมทุกภาคส่วนของสังคมให้ตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชน

มาตรา ๓๖ ในกรณีที่คณะกรรมการตรวจสอบแล้วเห็นว่า การละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณีใดเป็นเรื่องเฉพาะตัว เป็นรายกรณี ให้แจ้งหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าวตามหน้าที่และอำนาจภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนดซึ่งต้องไม่น้อยกว่าหกสิบวัน โดยให้คณะกรรมการเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าว รวมทั้งการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีนั้นด้วย แล้วแต่กรณี

ให้หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่ได้รับแจ้งภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง แล้วแจ้งผลการดำเนินการให้คณะกรรมการทราบภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องไม่อาจดำเนินการได้เนื่องจากไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนนั้น หรือเป็นการร้องเรียนโดยใช้สิทธิไม่สุจริต หรือได้มีการแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสมแล้ว หรือมีเหตุจำเป็นอื่นใดให้แจ้งให้คณะกรรมการทราบก่อนพ้นกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องมิได้ดำเนินการตามวรรคสองหรือวรรคสามภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้คณะกรรมการจัดทำรายงานเสนอคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๔๒ ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่า การแก้ไขปัญหาหรือการป้องกันเพื่อมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในเรื่องใดหรือลักษณะใดขึ้นอีก จำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมถึงตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุง กฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนให้คณะกรรมการจัดทำข้อเสนอแนะเสนอต่อรัฐสภาคณะรัฐมนตรี หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป

มาตรา ๔๓ ในกรณีที่รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับรายงานหรือข้อเสนอแนะตามมาตรา ๓๖ วรรคสี่ มาตรา ๔๐ หรือมาตรา ๔๒ แล้ว ให้รัฐสภา คณะรัฐมนตรีหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสมโดยเร็ว กรณีใดไม่อาจดำเนินการได้หรือต้องใช้เวลาในการดำเนินการ ให้แจ้งเหตุผลให้คณะกรรมการทราบโดยไม่ชักช้า

ในกรณีที่เห็นสมควร คณะกรรมการอาจเผยแพร่รายงานหรือข้อเสนอแนะของคณะกรรมการหรือผลการดำเนินการของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปได้